

Hotspots

Rolf Roos m.m.v. Kees Bruin

Een hotspot is een bijzonder duingebied, waarvoor we speciaal voor dit boek een wandelroute hebben opgezet. Al deze routes staan op www.duinenenmensen.nl. De wandeling is doorgaans kort, 1 uur gaans en er zijn langs zo'n route minimaal 10 kenmerkende wilde planten te vinden die ook online worden getoond met foto, de groeiplek langs de route (bij benadering) en een korte toelichting. Via deze routes krijgt de bezoeker een overzicht van de duinflora. Op je mobiel kun je, als je dat wilt, je eigen positie zien. Verspreid in dit boek wordt bij vele hotspots een korte uitleg gegeven. Wat zeggen de soorten over de kwaliteit van het gebied? Wie alle hotspots bezoekt, krijgt de Top 100 van duinplanten uit dit boek vanzelf in beeld, plus vele lokale accenten.

Als voorbeeld geven we hier hotspot Kennemerstrand. Niet het meest gangbare duingebied maar wellicht wel de meest centrale plek langs de Nederlandse kust. En ook nog jong, rijk, goed beheerd (door vrijwilligers) en vrij toegankelijk. Deze afgesnoerde strandvlakte herbergt een van de meest soortenrijke valleivegetaties van ons land. Neem je hond liever niet mee.

Hotspot Kennemerstrand

Een online wandeling langs 10 kenmerkende soorten is te vinden op duinenenmensen.nl

Een open duinvallei wordt omringd door dicht struweel

Het jongst zijn hier de stuivende duinen, vlakbij zee. Jong is ook een doorbraak in een lage, aangroeiende duinenrij, waardoor rond 1995 een piepkleine slufteer is ontstaan: een doorgang van de zee naar de achterliggende laagte, een verzotende duinvallei. Door de aanleg van een zanddijk begin jaren 90 meer noordwaarts, is een klassieke primaire duinvallei ontstaan: een van het strand afgesnoerde vlakte met zoet water in de ondergrond. In deze natte vallei rond het centrale Kennemermeer is de waterstand in de winter hoog. Ook in de zomer is de bodem nog vochtig door het toestromende kwelwater, vooral uit de Kennemerduinen en ook een beetje uit de zeezijde gelegen, aangroeiende helmduinen. Doordat de zoute zee hier niet meer binnen kan stromen, is dit gedeelte in hoog tempo begroeid geraakt. Eerst met pionierplantjes zoals krielparnassia en dwergzegge, maar al snel met struiken als duindoorn en wilg. Als zo'n vlakte net is ontstaan, verschijnen waterpunge en duizendguldenkruid. Een paar jaar later is dit type valleitjes het hoogtepunt van de Nederlandse duinnatuur, vooral als er (zoals hier) sprake is van kalkrijk grondwater dat toestroomt uit een nabijgelegen duin. De meest opvallende soorten zijn rietorchis, de elders bedreigde vleeskleurige orchis en als madeliefjes zoveel: parnassia. Vele andere, elders zeldzame bloemplanten en grassen groeien hier. Bevertjes, de vlozegge, de zeer zeldzame stippelzegge. Bovendien: teer guichelheil met haar grote, roze bloemen en de ingetogen groenknolorchis. Allemaal bedreigde planten. De laatste heeft de Europese status van 'Habitatrichtlijnsoort'. Dat betekent dat alleen al deze plant het beschermen van dit hele gebied rechtvaardigt. Ook midden in de zomer is er veel te genieten: gele bitterling (mede door een warmer klimaat noordwaarts uitbreidend) en moeraswespenorchis met haar gulle bloemen, meestal met tinten roze, heel soms ook geheel wit. Kenmerkend voor veel kalkrijke natte duinvalleien is ook de hier overal aanwezige knopbies. Zilte elementen die de ontstaansgeschiedenis weerspiegelen zijn o.a. zilte zegge en aardbeiklaver.

Aardbeiklaver

Krielparnassia, ook wel sierlijk vetmuur genoemd

Honingorchis heeft een grote populatie in dit gebied.

Door voedselrijkdom is de begroeiing deels wat ruiger dan een gewone duinvallei. Dat blijkt ook uit het veel voorkomen van witte honingklaver, meer een soort van ruige bermen dan van duinvalleitjes. Verder zijn (net als in andere natte valleien in ons land) gewone brunel, stijve ogentrost, watermunt, heelblaadjes en waternavel hier te vinden. Bij de natte entree in de zuidoostzijde groeit veel moerasrolklaver en ook moeraskartelblad. In de verderop gelegen minder voedselrijke delen staat zeer veel armbloemige waterbies. Andere kleintjes van dit gebied zijn dwergbloem, krielparnassia en geelhartje. Heel kenmerkende soorten, net als het meer opvallende strandduizendguldenkruid en, iets hoger in het terrein op kleine duintjes, het echt duizendguldenkruid. Rond wintergroen is ook een van vele bijzonderheden die hier de laatste jaren uit aangewaaid zaad omhoog kwamen. Galigaan is een recente aanwinst.

Het gebied is in de verte vergelijkbaar met een ander nieuw gebied, in de luwte van de lange noordpier van de Nieuwe Waterweg: de Van Dixhoordriehoek (zie

Op detailkaartjes van hotspots staan online de route en - bij benadering - de vindplaatsen van de besproken planten met hun foto.

30. VLOZEGGE

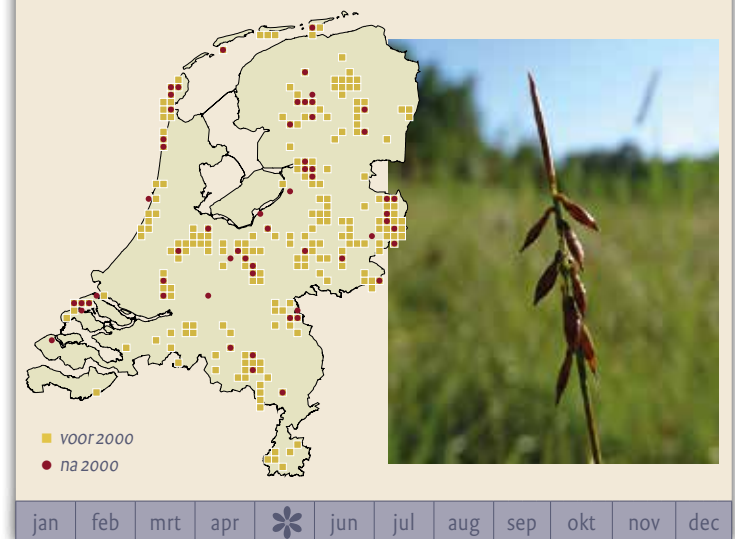
W K V Z

Vlozegge is een onopvallende, laagblijvende zeggesoort, die alleen in het oog springt als de urntjes, waarin de zaden zich bevinden, na de bloei dwars uitstaan, haaks op de aarspil. Als de zaden rijp zijn, springen ze bij de lichtste aanraking als vloeiende weg, vandaar de naam. Zonder bloeiwijzen is de soort alleen door een geoeffend waarnemer te ontdekken.

In Nederland is vlozegge vooral bekend geworden als een typische bewoner van 'blauwgraslanden', schrale hooilanden die vroeger veel voorkwamen in veenpolders en op de hogere zandgronden. De soort is daar zeer sterk achteruitgegaan, blauwgraslanden zijn bijna verdwenen. Minder bekend is dat de plant vanouds ook voorkomt in diverse delen van het duingebied. Ook hier is de soort lokaal achteruitgegaan, maar iets minder ernstig dan in de rest van het land.

De vegetatie waarin vlozegge in de duinen voorkomt, vertoont soms duidelijke overeenkomsten met blauwgrasland, met begeleiders als tandjesgras, tormentil, blauwe zegge en diverse orchissen.

Vlozegge is doorgaans kenmerkend voor oudere vegetaties in duinvalleien, hoewel de soort op de nieuwe groeiplaats op het Kennemerstrand bij IJmuiden al tamelijk vroeg in de successie is verschenen. Ze kan soms vrij lange tijd zonder actief beheer stand houden, bijvoorbeeld langs paadjes. Maar als de vegetatie te hoog en dicht wordt, zal ze verdwijnen. Op de meeste plaatsen waar de soort nu voorkomt, is sprake van beweiding met grootvee of maai-beheer.

(pag. xxx). Dit gebied is echter ontstaan door opspuiten van slibhoudend zand en door het grotendeels ontbreken van beheer veel minder soortenrijk. Knopbies staat daar niet, net zo min als een 20-tal andere duinvalleisoorten. Je kunt het Kennemerstrand ook vergelijken met de Kwade Hoek op Goeree (zie pag. xxx), maar dat gebied is veel zouter en dynamischer en mist weer een deel van de soorten van zoete, kalkrijke duinvalleien.

Wilt u als lezer van Bloeiende duinen een gratis wachtwoord om alle hotspots te kunnen bekijken of bezoeken? Zie het schutblad achterin.